

Ο Τραπεζούντος Χρύσανθος και τα πάθη των Ποντίων

/ [Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός](#) / [Ορθόδοξη πίστη](#)

Ιωάννη Σιδηρά

Επέτειος μνημοσύνης των 353.000 σφαγιασθέντων και μαρτυρικώς τελειωθέντων Ελλήνων Ποντίων.

Ο εκ Κομοτηνής καταγόμενος αγωνιστής Μητροπολίτης Τραπεζούντος και μετέπειτα Αρχιεπίσκοπος Αθηνών Χρύσανθος (Φιλιππίδης), ο οποίος δικαίως και προσφυώς ονομάστηκε από τον ποντιακό ελληνισμό ως ο “Άγιος των Ποντίων”, “δια χειρί” διασώζει στις “Βιογραφικές Αναμνήσεις” του τα πάθη των Ποντίων, όταν οι τσέτες του τουρκικού κομιτάτου εφάρμοζαν το σχέδιο της “εθνοκαθάρσεως” και γενοκτονίας του Ποντιακού Ελληνισμού.

Η προσωπική γραπτή μαρτυρία του αοίδιμου

αποτελεί την ζώσα απόδειξη των όσων έλαβαν χώρα στον ελληνικό Πόντο και είχαν ως συνέπεια τον φρικτό και μαρτυρικό θάνατο 353.000 Ελλήνων Ποντίων.

Από τις “Βιογραφικές Αναμνήσεις” του Τραπεζούντος Χρύσανθου, που εκδόθηκαν το 1970 από τον εκτελεστή της διαθήκης του, Γεώργιο Ν. Τασούδη, δημοσιεύουμε ορισμένα αποσπάσματα στα οποία ο αοίδιμος Ιεράρχης καταγράφει τα των Ποντίων πάθη ως εξής:

“Κατά Δεκέμβριο του 1917 άρχισε η εγκατάλειψη του μετώπου και η οπισθοχώρηση του εν πλήρει αναρχία και παραλυσία διατελούντος ρωσικού στρατού. Οι Έλληνες κάτοικοι των ρωσοκρατούμενων μερών από Τραπεζούντος μέχρι Ερζιγκιάν και από Ριζαίου μέχρι Ελεβής, γνωρίζοντας τι είναι τουρκική προέλαση και δη επιδρομή τσετέδων, οι οποίοι ουδέν αφήνουν ορθόν, έντρομοι απέστειλαν πανταχόθεν απεσταλμένους στην Μητρόπολη Τραπεζούντος για να μάθουν περί του πρακτέου.

Η Μητρόπολη γνωρίζοντας τις ολέθριες υπό πάσαν άποψη συνέπειες της μεταναστεύσεως και δη εν καιρώ χειμώνος, συνεβούλευσε τους ερωτώντες να μην εγκαταλείψουν τους βωμούς και τις εστίες τους, και αν ακόμη επρόκειτο να φονευθούν. Φρονούσε (η Μητρόπολη) ότι ο εν τη πατρίδι και υπέρ της πατρίδος ωραίος θάνατος είναι προτιμότερος από την δια της φυγής άδοξη και άσχημη θανή. Εάν η Μητρόπολη εδίσταζε η συνεβούλευε την μετανάστευση, είναι βέβαιο ότι η από Ριζαίου μέχρι Ελεβής χώρα θα ερημώνετο, αφού μάλιστα όλος ο Ελληνικός λαός πανικόβλητος ανέμενε ένα νεύμα της Μητροπόλεως για να μεταναστεύσει. Για να ενθαρρυνθούν οι Έλληνες και να δυνηθούν να υπερασπιστούν τους εαυτούς τους κατά της αναρχίας και ιδιαίτερα κατά της επελάσεως των τσετέδων, ελήφθη πρόνοια να εξοπλιστούν όλοι οι χωρικοί, οι δυνάμενοι να φέρουν όπλα. Συνεννοήθηκαν με το ρωσικό κομιτάτο, το οποίο κυβερνούσε τον ρωσικό στρατό και παρέλαβαν χιλιάδες όπλων και πολεμοφοδίων, τα οποία μεταφέρονταν στο κτίριο του Παρθεναγωγείου.

Ανέθεσαν το έργο στην οργάνωση των νέων της Τραπεζούντος, οι οποίοι από πρωίας μέχρι νυκτός εξόπλιζαν τους χωρικούς μέχρι εβδομήντα ετών, οι οποίοι κατέρχονταν από τα χωριά τους για να εξοπλιστούν και ενδύονταν όλοι με στρατιωτικές χειμερινές περικνημίδες και υποδήματα προς φύλαξη από του ψύχους... Επί τρεις και πλέον μήνες διήρκεσαν οι επιθέσεις και διαρκώς αποκρούονταν και εσώθησαν με την ηρωική άμυνά τους τα χωριά Τσίτα των Σουρμένων, η περιφέρεια του Κοσμά, του Καπήκιοϊ, της Λιβεράς, τα χωριά Χαμσήκιοϊ της ηρωικής Σάντας, όπου ο αδελφός του καθηγητού Φίλιππου Χειμωνίδου κατασκεύασε είδη οβίδων και άλλων εκρηκτικών υλών, οι οποίες ερρίπτοντο εναντίον των επιτιθεμένων κατά της Σάντας πολυάριθμων Τούρκων

της Γέμουρας, ώστε αυτοί να νομίζουν ότι οι Σανταίοι διαθέτουν τηλεβόλα. Έτσι προελήφθη η τελευταία ερήμωση του Πόντου, ο οποίος θα ερημώνετο όλος εάν δεν εγένετο ο εξοπλισμός των χωρικών.

Τα λοιπά χωριά, όσα δεν κατόρθωσαν να αντιτάξουν ένοπλη άμυνα, μετανάστευσαν στην Ρωσία. Και την μετανάστευση αυτή διευκόλυναν παντοιοτρόπως τα πλοία των Ρώσων, οι οποίοι καίπερ Μπολσεβίκοι, εφάνησαν ανθρωπινότεροι από τα πληρώματα των συμμαχικών πλοίων, τα οποία κατά την Μικρασιατική καταστροφή εν έτει 1922 δεν εδέχθησαν ούτε έναν Έλληνα να σώσουν και όσοι τυχόν ανερριχόντο στους κάβους των πλοίων, ερρίπτοντο ασπλάχνως στην θάλασσα, κοπτομένων των κάβων, γεγονός που αποδεικνύει ότι οι εξ Ανατολής χριστιανοί ακόμη και μπολσεβικοποιούμενοι είναι ανθρωπινότεροι από τους χριστιανούς της Δύσεως...

Εν μέσω της γενικής ταύτης αναστατώσεως και τρικυμίας η Μητρόπολη και η επιτροπή των προσφύγων αταράχως εξακολουθούσε τον δρόμο της. Μάλιστα επειδή εσκέφθη ότι με την έλευση των Τούρκων θα επέλθει έλλειψη τροφίμων, επρομηθεύθη κατά τις παραμονές της εις Τραπεζούντα επελάσεως του τουρκικού στρατού 400 σάκκους αλεύρων, τους οποίους κατά τις ημέρες της αναρχίας εποφθαλμιούσαν οι Γεωργιανοί στρατιώτες και ζητούσαν να τους αρπάξουν, ενώ διεσώθησαν μετά δυσκολίας στον νάρθηκα του μητροπολιτικού ναού. Αλλά τους διασωθέντες σάκκους, πλην εκατό επέταξε κατόπιν ο ελθών τουρκικός στρατός, αν και τους επέστρεψε μετά από λίγους μήνες χάρη στην προσπάθεια του Βεχίπ Πασά.

Ενώ προετοιμάζαμε κατά τον τρόπο αυτό την ζωή των Ελλήνων χριστιανών για την νέα άλωση της Τραπεζούντος υπό των Τούρκων, με συνέιχε η σκέψη πως θα ήταν δυνατόν η νέα αυτή άλωση να γίνει χωρίς αιματοχυσίες και κινδύνους του ελληνικού λαού. Επειδή δε ο τρόπος και η μέθοδος της φυγής του ρωσικού στρατού από την Τραπεζούντα και την περίξ χώρα εξαρτιόταν κυρίως από το μπολσεβίτικο κομιτάτο της Τραπεζούντος, εδέχθην πρόσκληση του κομιτάτου να παρακάθημαι στις συνεδριάσεις του, οι οποίες εγίνοντο στην έδρα του, στο μέγαρο Θεοφυλάκτου.

Οι συνεδριάσεις εγίνοντο καθ' έкаστην εσπέραν και τακτικώς παρευρισκόμουν σ' αυτές προσπαθώντας να κατευθύνω με όση δύναμη είχα τις συζητήσεις για ήρεμη φυγή του πολυάριθμου ρωσικού στρατού χωρίς βομβαρδισμούς της πόλεως υπό του ρωσικού στόλου και χωρίς καταστροφές. Γι' αυτό, αφ' ενός προσπαθούσα να συγκρατήσω την προέλαση των τσετέδων προκειμένου να μην έλθουν σε επαφή με τον ρωσικό στρατό και τον ερεθίσουν, αφ' ετέρου δε εργαζόμουν ώστε να μην παρεξηγούν οι του μπολσεβίτικου κομιτάτου τις ύποπτες κινήσεις των Τούρκων.

Προς τούτο εδέησε να συναντήσω στο χωριό Χολομάνα τον αρχηγό των τσετέδων Καχράν Βέη, άλλοτε αρχηγό της τουρκικής χωροφυλακής, για να τον πείσω περί της ανάγκης βραδείας προελάσεως των τσετέδων και αποφυγής πάσης αυτών επαφής με τον ρωσικό στρατό...

Έφθασα στην οικία όπου διέμενε ο αρχηγός Καχρά Βέης, ο οποίος με υπεδέχθη ευγενώς, αλλά κατά την ίδια ώρα έφθασαν και δύο Γεωργιανοί εκ των οποίων ο ένας ήταν μέλος του μπολσεβικικού κομιτάτου. Ο Γεωργιανός αυτός επεζητούσε τρόπο να χαρακτηριστεί οπωσδήποτε η Τραπεζούντα ως γεωργιανή για κάθε ενδεχόμενο κατά το τέλος του πολέμου και την υπογραφή της Συνθήκης. Γι' αυτό προσπάθησε να αποστείλει απόσπασμα Γεωργιανών στρατιωτών οι οποίοι υπηρετούσαν στον ρωσικό στρατό προς φύλαξη τηλεβόλων του Μποζ Τεπέ (Φαιού Λόφου), αλλά την προσπάθειά του αυτή εματαίωσα συνεννοηθείς με τον πρόεδρο του μπολσεβικικού κομιτάτου και απέστειλα εκατό περίπου ευσταλείς Ελληνόπαιδες, τελειόφοιτους του Γυμνασίου Τραπεζούντος, μεταξύ των οποίων και τον ανεψιό μου Γεώργιο Τασούδη, οι οποίοι αφού περιεβλήθηκαν, φρουρούσαν νύκτα και μέρα τα τηλεβόλα και όλη την περιφέρεια του Μποζ Τεπέ, ασκούμενοι συγχρόνως υπό δύο Ρώσων αξιωματικών στην χρήση των τηλεβόλων. Και τώρα ποιός γνωρίζει με τι διαβούλια ήλθε να συνεννοηθεί ο Γεωργιανός αυτός αξιωματικός με τον αρχηγό Καχράν Βέη, αλλά και πάλιν συνήντησε εμέ εμπόδιόν του.

Εζήτησα να ιδώ ιδιαιτέρως τον Καχράν Βέη και περιέγραψα σ' αυτόν τους κινδύνους τους οποίους ενείχε πάσα βιαία προέλαση των τσετέδων και του τουρκικού στρατού. Κατενόησε την αλήθεια των λεγομένων μου και υπεσχέθη ότι θα συμμορφωθεί. Συγχρόνως παρεκάλεσα αυτό, να παύσουν οι τσετέδες να επιτίθενται κατά των αόπλων χωρίων, διότι τα άλλα είχα οπλίσει εγώ προς άμυνάν των. Μου περιέγραψε ο Καχράν Βέης την λύσσα των αμυνομένων Ελλήνων χωρικών και πως πολυάριθμοι ένοπλοι Έλληνες επάνω στο χωριό Καρλίκ αναχαιτίζουν τους τσετέδες υπό την ηγεσίαν κάποιου Λεοντίδου - ήταν ο Νικόλαος Λεοντίδης, πρόεδρος της Οργανώσεως - με τον οποίο αναγκάσθηκε ο Καχράν Βέης να έλθει σε συνεννόηση...

Την επομένη μετά το επεισόδιο ημέρα παρεκάθησα πάλι στο μπολσεβικικό Συμβούλιο στο οποίο παρέστη και ο Γεωργιανός αξιωματικός, ο οποίος με τόνο δραματικό άρχισε κατηγορητήριο εναντίον μου και δη ότι είχα ιδιαιτέρα συνέντευξη με τον Καχράν Βέη... Άκουσα αταράχως το κατηγορητήριόν του και απήντησα ότι είμαι υποχρεωμένος να προστατεύσω τον Ελληνικό λαό δραττόμενος οιοδήποτε ξύλου, είτε γερού, είτε σάπιου, αφού ο ρωσικός στρατός δεν προσφέρεται να υπεραμυνθεί των Ελλήνων και τούτο με οδήγησε σε επίσκεψη

και συνεννόηση με τον αρχηγό των τσετέδων, οι οποίοι λυμαινονται τα απροστάτευτα ελληνικά χωριά...

Συγχρόνως άρχισα να ενεργώ εξοπλισμό των νέων Ελλήνων πολιτών για να αποτελέσουν την χωροφυλακή της Τραπεζούντος κατά της κρατούσης αναρχίας και το τάγμα τούτο των Ελλήνων χωροφυλάκων επαγρυπνούσε νύκτα και ημέρα για την ασφάλεια της πόλεως...

Αλλά η αναρχία ολοένα και οξύνετο, ενώ οι τσετέδες στην ύπαιθρο οργιάζαν. Εσκέφθην λοιπόν να αποστείλω ιδιαίτερο απεσταλμένο προς τον Τούρκο Αρχιστράτηγο του μετώπου Βεχή Πασά... να περιγράψει σ' αυτόν τήν κρατούσα έκρυθμη κατάσταση και να ερωτήσει αυτόν εκ μέρους μου αν η τουρκική κυβέρνηση είναι εκείνη, η οποία οργανώνει και εξαποστέλλει κατά των ελληνικών χωριών τους τσετέδες για να διαφωτίσω αναλόγως το ποίμνιό μου... Αλλά και στην ιδιαίτερη επιστολή του και στην συνομιλία την οποία είχε ο Βεχήπ Πασάς με τον Σιδηρόπουλο, απέφυγε επιμελώς να πει εάν η τουρκική κυβέρνηση είναι η ωθούσα τους τσετέδες με σκοπό την ερήμωση των χωριών της Τραπεζούντος...

Η πίεση των Τούρκων εβάρυνε πολύ τους Έλληνες και εφαινετο βαρύτερα μετά την σχετική ελευθερία, την οποία ανέπνευσαν κατά την ρωσική κατοχή. Κατά δεκάδες εφυλακίζοντο οι Έλληνες διότι δήθεν είχαν βλάβει Τούρκο επί ρωσικής κατοχής. Και όταν διαμαρτυρόμουν προς τις τουρκικές αρχές για τις φυλακίσεις αυτές, μου απαντούσαν ότι αν ζητούσα κάτι ατομικό, θα το έπρατταν ευχαρίστως διότι προστάτευσα τους Τούρκους επί ρωσικής κατοχής, αλλά επειδή ζητώ, όπως και πάντοτε ζητούσα, μόνον εθνικό, αδυνατούν να το πράξουν, διότι, όπως είπαμε και προηγουμένως, σκοπός τους ήταν η βαθμιαία καταστροφή του ελληνικού έθνους.

Έτσι εξακολουθούσαμε να στενάζουμε υπό τον βαρύ τουρκικό ζυγό και απελπισία κατείχε πάντες τους Έλληνες, ώστε να μη θέλουν να καλλιεργήσουν και να σπείρουν τους αγρούς τους, διότι δεν ήξεραν εάν θα τους επέτρεπαν οι Τούρκοι ελεύθερους να θερίσουν ο,τι έσπειραν...

Στο μεταξύ εξακολουθούσα αδιακόπτως μαζί με την επιτροπή των προσφύγων να αποκαθιστώ στα χωριά τους, τους πρόσφυγες Έλληνες, οι οποίοι παρά την μαστίζουσα αυτούς πενία θεωρούσαν την οργανική ανάγκη να έχουν αμέσως και την εκκλησία και το σχολείο, δηλαδή ιερέα και διδάσκαλο. Έτσι, μόλις απεκατέστησα στο μακρινό χωριό Ούζη τους χωρικούς μετά από λίγες ημέρες ήλθε επιτροπή των χωρικών, η οποία ζητούσε να δώσω σ' αυτούς ιερέα και διδάσκαλον, τους οποίους αφού παρέλαβαν, επέστρεψαν στο χωριό...

Από του Πάσχα του έτους 1918 και εφεξής κατορθώθηκε η αποκατάσταση των

προσφύγων Ελλήνων στα χωριά τους και έτσι κανείς πρόσφυγας χωρικός δεν υπελείφθη στην Τραπεζούντα. Αλλά εξακολουθούσε η υπό την προεδρία μου λειτουργούσα Επιτροπή των προσφύγων να παρέχει την επιμελημένη περίθαλψή της και στους επερχόμενους στην πατρίδα τους Τούρκους. Παρά την επελθούσα ισχνότητα των πόρων της, η Επιτροπή προσφύγων έτρεφε και πάλι ικανούς των μουσουλμάνων και ενέδουε τους εξ αυτών γυμνούς”

ΠΗΓΗ.ΕΝΩΜΕΝΗ ΡΩΜΙΟΣΥΝΗ

Πηγή: fdathanasiou.wordpress.com